

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Tomasz Przesławski

w sprawie ze skargi J. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt
III AUa [...],

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 17 grudnia 2025 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa [...] nastąpiła
przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje J. S. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w
Krakowie sumę pieniężną w wysokości po 2.000 złotych za okres
od 27 lipca 2022 r.
do 4 grudnia 2025 r.;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego
w Warszawie na rzecz J. S. kwotę 257 złotych tytułem kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

Tomasz Demendecki Adam Redzik Tomasz Przesławski

UZASADNIENIE

I.

I.1. Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z 23 października 2025 r. (data nadania w urzędzie pocztowym) J. S. (dalej także: Skarżący), zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu sądowym przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania;

2. wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie jak najszybszego zakończenia postępowania przed sądem, w tym niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy;

3. przyznanie Skarżącemu od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumy pieniężnej w wysokości 2.000 zł;

4. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz J. S. kosztów tego postępowania według norm przepisanych.

Uzasadniając wniesioną skargę Skarżący wskazał, że w sprawie wystąpiła beczynność, która nie znajduje żadnego usprawiedliwienia.

I.2. W odpowiedzi na skargę z 21 października 2025 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uznania – przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

W uzasadnieniu Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wskazał, że sprawy rozpoznawane są według kolejności wpływu, a brak rozpoznania sprawy jest wynikiem warunków kadrowych i proceduralnych umożliwiających szybkie i rzetelne rozpoznanie dużej ilości spraw.

II.

II.1. 27 sierpnia 2018 r. do Sądu Okręgowego w Krakowie wpłynęło odwołanie Skarżącego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej także: ZUS

lub Organ rentowy) z 23 lipca 2018 r., znak: [...]. Postępowanie w tej sprawie prowadzone było pod sygn. VII U 2780/18.

II.2. 30 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy w Krakowie wydał wyrok w sprawie VII U [...].

II.3. 27 lipca 2022 r. do Sądu Okręgowego w Krakowie wpłynęła apelacja Skarżącego. W apelacji zawarto wniosek o rozpoznanie sprawy na rozprawie oraz przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego.

II.4. Akta sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 5 sierpnia 2022 r. Tego samego dnia sporządzono raport z losowego przydziału sprawy. 24 sierpnia 2022 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji pełnomocnikowi Skarżącego oraz zawiadomienie stron/pełnomocników stron o składzie wyznaczonym do rozpoznania apelacji.

II.5. 13 października 2025 r. wydano zarządzenie w przedmiocie wyznaczenia rozprawy, której termin ustalono na 4 grudnia 2025 r.

II.6. 23 października 2025 r. Skarżący wniósł skargę na przewlekłość postępowania w sprawie.

II.7. 4 grudnia 2025 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie wydał wyrok w sprawie III AUa 1354/22.

III.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

III.1. Według art. 2 ust. 1 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. 2023 poz. 1725, dalej: u.s.p.p.) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W myśl art. 2 ust. 2 u.s.p.p. dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

III.2. W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie określono, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W orzecznictwie przyjmuje się, że pod pojęciem tym należy rozumieć wielomiesięczną beczynność sądu, polegającą na niewyznaczeniu rozprawy bądź niepodejmowaniu czynności (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2018 r., I NSP 40/18; z 11 września 2019 r., I NSP 88/19; z 14 listopada 2019 r., I NSP 151/19; z 12 maja 2020 r., I NSP 37/20; z 27 października 2020 r., I NSP 151/20). W odniesieniu do postępowania apelacyjnego wskazuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji, polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 6 września 2019 r., I NSP 74/19; z 31 października 2019 r., I NSP 134/19; z 19 grudnia 2019 r., I NSP 173/19).

III.3. Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. np. wyroki ETPC: z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu

Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie *Guincho przeciwko Portugalii*, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie *Donnadieu przeciwko Francji*, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie *Pretto i inni v. Włochy*; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

III.4. Akta sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 5 sierpnia 2022 r. Niezwłocznie po wpływie akt podjęto czynności nakierowane na nadaniu apelacji dalszego biegu, w tym: sporządzono raport z losowego przydziału sprawy i zawiadomiono strony o składzie wylosowanym do rozpoznania sprawy, zbadano apelację pod kątem formalnym, doręczono stronie przeciwnej odpis apelacji. Termin rozprawy został wyznaczony na podstawie zarządzenia z 13 października 2025 r. Wyrok w sprawie wydano 4 grudnia 2025 r.

Mając na względzie czas trwania postępowania apelacyjnego oraz przedstawiony wyżej opis czynności podejmowanych przez Sąd Apelacyjny w Krakowie należy stwierdzić, że postępowanie w sprawie toczącej się pod sygn. III AUa [...] prowadzone było przewlekłe. Postępowanie w drugiej instancji toczyło się przez 3 lata, a w dwóch instancjach przez 7 lat. Rozprawa apelacyjna została wyznaczona dopiero po 3 latach od dnia wpływu apelacji do sądu. W ocenie Sądu Najwyższego tak długi czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy nie znajduje uzasadnienia nawet jeśli wziąć pod uwagę konieczność rozpoznawania spraw według kolejności wpływu. Sprawa nie była zawiła pod względem faktycznym, zaś ewentualne skomplikowanie pod względem prawnym samo w sobie nie może stanowić uzasadnienia opóźnienia jej rozpoznania na etapie postępowania apelacyjnego. Konieczne jest przy tym uwzględnienie, że przedmiot postępowania obligował sąd apelacyjny do szczególnie sprawnego rozpoznania sprawy. W

orzecnictwie krajowym i międzynarodowym podkreśla się bowiem, że sprawy emerytalne oraz sprawy z zakresy ubezpieczeń społecznych wymagają nie tylko starannego, ale przede wszystkim szybkiego rozpoznania (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, wyrok ETPCz z 30 października 1999 r. w sprawie Styranowski przeciwko Polsce, Reports 1998-VIII, s. 3376).

Bez znaczenia dla powyższego stwierdzenia pozostaje argumentacja Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie odnosząca się do sytuacji kadrowej sądu. Według utrwalonego orzecznictwa znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe, jak i inne kłopoty organizacyjne pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę. Wskazuje się przy tym, że państwo ponosi odpowiedzialność za zapewnienie właściwej organizacji sądownictwa, w tym należytej obsady kadrowej sądów (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 24 maja 2019 r., I NSP 29/19; z 5 czerwca 2019 r., I NSP 39/19; 27 października 2020 r., I NSP 145/20; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 179/20).

W konsekwencji Skarb Państwa – Sąd Apelacyjny w Krakowie nie mógł zwolnić się w niniejszej sprawie z odpowiedzialności za przewlekłość postępowania wskazując na wieloletnie problemy kadrowe. Liczba spraw w odniesieniu do obsady kadrowej może co najwyżej prowadzić do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie nie jest wynikiem zawinionych zaniedbań, co ostatecznie nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

W związku z powyższym, na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p.p., Sąd Najwyższy orzekł, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, doszło do przewlekłości postępowania.

III.5. Zgodnie z art. 12 ust 2 u.s.p.p., na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. Wobec zakończenia postępowania w sprawie wydanie odpowiednich zaleceń stało się zbędne, co skutkowało oddaleniem skargi w ww. zakresie.

III.6. Zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20.000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie.

W orzecznictwie przyjmuje się, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością ma stanowić swoistą rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy, a oprócz tego ma charakter sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 marca 2018 r., III SPP 14/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 64/18; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 149/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Wysokość zasądzonej sumy powinna uwzględniać okoliczności sprawy i być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 października 2014 r., KSP 8/14; z 14 października 2020 r., I NSP 111/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 161/20).

Postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się wniesieniem przez Skarżącego odwołania, które wpłynęło do Sądu Okręgowego 27 sierpnia 2018 r., a zatem łączny czas trwania postępowania, liczony do dnia wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny (tj. do 4 grudnia 2025 r.) wynosił 7 lat i 3 miesiące.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy przychylił się w całości do żądania Skarżącego i uznał za adekwatną kwotę 2.000 zł za okres od 27 sierpnia 2018 r. do 4 grudnia 2025 r.

III.7. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Skarżącego kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego powiększoną o kwotę opłaty skarbowej.

Tomasz Demendecki Adam Redzik Tomasz Przesławski

sk

[a.ł]